

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: „Lumen coeli“ — ugasnila. — Dolžnosti zastopnikov učiteljstva v c. kr. okrajnih šolskih svetih. — Kritikujoči glasovi. — Šolska izvestja. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Listnica uredništva. — Prošnja. — Poziv slovenskemu učiteljstvu na Goriškem. — Tovarišice! Tovariši! — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Gospodarski program.

„Lumen coeli“ — ugasnila.

„Lumen coeli“ — luč neba — je ugasnila. Dne 20. julija je namreč umrl ob 4. uri 4. minuti popoldne v večnem mestu, v Rimu, papež Leon XIII., o katerem se mora reči, da je bil eden izmed največjih vladarjev naše cerkve.

V zadnjih tristo letih ni imela katoliška cerkev nikdar take moči in tolikega vpliva na narode in na vlade kakor ga ima sedaj. In vendar ni bilo še papeža, ki bi imel toliko ugleda, kakor ga je imel sedaj mrtvi Leon XIII. Njegova tiara je bila kot velikanska kupola, razpeta malone nad vsem svetom . . .

Ko je bil kardinal Joahim Pecci izvoljen po dokaj ljutem boju dne 20. svečna 1878. leta za papeža in kot Leon XIII. dne 3. sušca istega leta kronan za poveljarja katoliške cerkve je bila ta zapletena v hude boje z raznimi državami, zlasti z Nemčijo, pa tudi razmerje z Avstrijo je bilo zaradi razveljavanja konkordata jako napeto. To poslednje je prineslo, kakor znano, tudi našemu šolstvu nekoliko svobodnega diha in veselega vzleta. Leon XIII. je znal to nasprotje ublažiti. Pri nas je dobila zaraditega cerkev zopet velikanski vpliv na vse državne in socialne zadeve, kar čutijo vsi stanovi in vsi sloji v vseh kosteh.

V političnem in verskem oziru je ostal papež Leon XIII. pri tradicijah katoliške cerkve. Sicer si je časih v dosego gotovih namenov ali iz ozirov na obstoječe razmere pomagal z diplomatičnimi sredstvi, vendar pa je vladal cerkev v smislu tradicij katoliške cerkve. Tako je tudi za sedanje čase dosegel velikanske uspehe in pripomogel cerkvi zopet do velike veljave in moči.

Celo s protestantovsko Prusijo je prišel Leon XIII. v tako razmerje, da ga je celo Bismark sprejel za razsodnika v konfliktu med Nemčijo in Špansko in ga je prišel nemški cesar — poveljar protestantovske cerkve! — že večkrat obiskat. Tudi v Italiji sami, ki je vzela papežem posvetno oblast, se je za njegovega papeževanja razmerje med cerkvijo in med državo znatno ublažilo. Ostal pa je Leon XIII. vkljub temu na stališču, da se mora Rim vrniti papeštvu, saj je že l. 1878. izdal encikliko, ki je zahtevala obnovitev papeževne države, in še na smrtni postelji je zahteval, da se vzame Rim narodu in vrne papeštvu. S to zahtevo je stopil — če se ne motimo — pred zavzeto javnost tudi ponižni slovenski katoliški shod v Ljubljani, in nemara bo njegova zasluga, če bodo kdaj rimski škofje venčani še s četrto, posvetno krono . . .

Pa tudi v Rusiji, na Angleškem in v Ameriki čutijo, da je vladal rimsko cerkev Leon XIII., zlasti pa je na Španskem zrastel vpliv cerkve do vrha, a tudi v mnogih nekato-liških deželah ni ostala diplomacija Leona XIII. brez vpliva. Koliko moč je imel njegov organizatorski duh, čutijo tiste dežele, kjer niso pred 25. leti poznali klerikalizma, čutijo to zlasti v Belgiji, pa tudi celo na Francoskem, a nič manj v Avstriji in špeccijalno pri nas na Slovenskem.

Joahim Pecci (roj. 2. sušca 1810. l. v Karpinetu) je bil bogatega plemiškega rodu, grof. Visoke cerkvene službe so bile takrat — kakor so iz večine tudi še danes — samo zato, da so jih dobivali možje, plemeniti po rodu, torej brez zaslug. Joahim Pecci pa je bil jako bistroumen in energičen mož, zato je tudi napravil najsijajnejšo karijero. „Duš pasel“ ni pravzaprav nikoli. Takoj, ko je bil posvečen za mašnika (1837. l.), je bil imenovan papeževim protonatorjem, a že naslednje leto je bil papeški delegat v Beneventu. Komaj 28 let star, je bil že guverner in v 33. letu je bil posvečen za škofa! Z 1853. ga je papež Pij IX. potrdil za nadškofa in ga še v istem letu imenoval za kardinala. L. 1877. je postal komornik rimske cerkve, kar je v nji najimenitnejša služba.

Dasi plemenitaž, je vendar pridobil Leon XIII. cerkvi najširše delavske sloje, ki jih poznamo danes kot organizovane krščansko-socialne stranke. „Delavski papež“ je dognal da je politični uspeh krščansko-socialne organizacije za cerkev velik, a govorili bi laž, če bi hoteli trditi, da ni ta delavska organizacija na socialnem polju dosegla nobenega uspeha. Kar pa ima uspehov, jih je dosegla zgolj slučajno, spričo srečnih odnošajev, ugodnih prilik ali iz kakega drugega vzroka, ki sam zagotavlja uspeh. Glavni namen voditeljev te stranke je, da se poveča oblast, veljava in moč papeštva.

Ena izmed glavnih nalog papeža Leona XIII. je bila — kakor že rečeno — zopetna obnovitev papeževne posvetne oblasti. Nič manjše pažnje pa ni posvečal Leon XIII. drugi svoji veliki nalogi: združenju od Rima ločenih cerkvá z Rimom. Za ves svet naj bi veljal zopet rek: Roma locuta — causa finita!

Prva leta svojega papeževanja pa se ni mogel posvetiti rešitvi tega važnega vprašanja z isto silo kakor se bi bil rad, ker je imel ogromnega dela z ureditvijo notranjih razmer svoje cerkve. Šele potem, ko je popolnoma utrdil notranje zadeve svoje cerkve in uredil razmere med rimsko cerkvijo in državami, se je mogel Leon XIII. posvetiti svoji veliki

nalogi glede združenja vsega krščanstva z Rimom. Prvi uspeh je dosegel Leon XIII. s tem, da se je l. 1879. združila armenska cerkev z Rimom. Glavno skrb pa je obračal na to, da se združijo z Rimom pravoslavni kristjani, toda brez uspeha.

V ta namen je izdal dne 30. kimavca 1880. l. encikliko „Grande munus“, v kateri je določil praznik sv. Cirila in Metoda na dan 5. malega srpana. Tej encikliki je bil namen dvojen: prvič je hotela privezati rimsko-katoliške Slovane tesneje na Rim, drugič pa je hotela privedi pravoslavne Slovane v okrilje rimsko-katoliške cerkve. Papež si je pridobil s to okrožnico med Slovani mnogo simpatij. Čehi, Hrvatje, Slovenci, Malorusi in Poljaki — vsi so v raznih izjavah izražali papežu hvaležnost. Dne 5. mal. srpana 1881. l. se je papežu predstavilo veliko odposlanstvo Slovanov — 1400 glav. Zagotovil jih je, da bo „od obal Jadranskega morja do zadnje novgorodske pokrajine“ zvesto čuval in branil cerkvene pravice Slovanov. Toda v tem primeru niso besede postale meso. V Trstu in v Istri se je Rim postavil v službo Italijanov, torej v nasprotje s Slovenci in Hrvati. Hrvatom ni bila dovoljena glagolska liturgija.

Da ni bil Leon XIII. prijatelj svobodni šoli, nego da je bil za njeno popolno odvisnost od cerkve, se razume ob sebi, saj so mnoga njegova pisma klicala duhovščino v boj za klerikalizem, ki mora biti že po svoji naravi po svojem bistvu nasproten neodvisnemu pokretu vede in umetnosti. Leon XIII. sam je nastopil l. 1879. s posebno encikliko proti moderni znanosti ter priporočal filozofijo sv. Tomaža Akvinskoga.

Rimska cerkev torej po vsi pravici lahko globoko žaluje ob smrti papeža Leona XIII. Podrl se je z njim gigantsko močan steber, ob kateremu je rasla moč in veljava cerkve. Leon XIII. je pridobil sebi spoštovanje tudi največjih nasprotnikov cerkve in katolicizma, cerkvi sami ogromno bogastev in tako velikansko moč, kakršne ni imela že dolga stoletja. Zato ga bo cerkvena zgodovina prištevala po vsi pravici med največje papeže in se spoštljivo klanjala pred veličastvom njegovega genija.

Toda resnica je resnica: Lumen coeli je ugasnila!

Dolžnosti zastopnikov učiteljstva v c. kr. okrajnih šolskih svetih.

Ker imenuje zastopnike učiteljstva v deželne šolske svete vlada sama, niso ti pravzaprav zastopniki učiteljstva, temveč so zastopniki vlade, torej morajo plesati tako, kakor jim igra višja godba, ki harmonira le v prereditih slučajih z željami učiteljstva. Zakaj notorična resnica je, da vlada med deželnimi šolskimi sveti in med našimi zahtevami in potrebami, med prizadevanji prvih in med vladajočimi faktuinimi razmerami najlepši disakord. To dejstvo temelji že v tem, da prevladuje sploh napačno mnenje: Moč višjih oblasti naj se kaže s tem, da pritiskajo preko resničnih razmer in odnošajev brez srca in brez pardona na nižje! To je sistem stare korenine, a vzlic vsemu odkimavanju in razburjanju vreden zaslužene smrti!

V okrajne šolske svete pa voli učiteljstvo samo svoje zastopnike, torej so te šolske korporacije edino višje šolske oblasti, kjer ima in mora imeti učiteljstvo svojo lastno besedo, sicer nam še teh zastopnikov ni treba!

Glede nas se je sploh udomačilo popolnoma krivo naziranje, da imamo samo dolžnosti, a nobenih pravic. To trditev dokazuje najsijajnejše in v večno sramoto vsi višji gospodi dejstvo, da nam nečejo dati niti toliko kruha, da bi se mogli brez skrbi enkrat na dan dosita najesti, dasi to državni šolski zakon naravnost in izrečno zahteva; a da nam nalagajo čimdalje več in vedno več dela, prevečkrat mnogo nepotrebne, da nam omagujejo pod njim duševne in telesne sile, ker jim manjka krepilnih snovi in brezskrbnega razvedrila, in da bo moral kaj kmalu imeti vsak in vsaka izmed nas svojega pisarja, če noče, da ga moreči birokratizem ne požene k vragu.

Prva in zadnja, torej najsvetejša dolžnost zastopnikov učiteljstva v okrajnih šolskih svetih je in ostane, da se vedno, brez ozira na levo ali desno in brez najmanjše bojazni pred največjo zamero potegajo z vso moško odločnostjo in neustrašenostjo samo za pravice tistih, ki so jih izvolili svojim zastopnikom.

Tisti ni poštenjak in mož, kdor greši na zaupanje svojih trpečih stanovskih tovarišev in tovarišic, kdor samo fingira in dela stafažo — take ljudje je treba izbacniti iz naših vrst! Ta bi bila lepa, da bi nas še tisti, ki smo jim sami poverili najvišje mandate in jih odlikovali s svojim zaupanje, pomagali nas pritiskati k steni, pomagali plesti biče ali pa celo splošne koristi žrtvovali svojemu častihlepju in lastni dobičkariji!

Tisti pa je mož in poštenjak, ki ne sprejme izvolitve zaradi časti same, nego ki se zaveda dolžnosti, ki so spojene z odposlanstvom v okrajni šolski svet. Tamkaj mu ni treba gledati, kako ukazuje nadzornik ali kdo drugi, da naj glasuje ali predlaga: pred očmi mu morajo biti zgolj koristi volilcev, četudi se sam tisočkrat zameri. Ena zamera navzgor rodi tisoč simpatij navzdol, odkoder so naši zastopniki. Njih delovanje naj se ne koncentrue v želji po milostnih in prijaznih pogledih, po pohvalnih dekretih in po drugih takih sladkarijah in igračicah, njih delovanje bodi osredotočeno v zavesti, da jim je dana ugodna prilika, da je njih sveta dolžnost, neustrašeno povzdigniti glas, kadar se hočejo krivično tepsti naši stanovski trpini, kadar se bije pravici v lice in se hoče nedolžnika pahniti v nesrečo, da se krivičniku ne skrivi lasu! Postopanje naših zastopnikov v okrajnih šolskih svetih mora biti do skrajnosti radikalno!

Slabo luč meče na dotičnika ako prosjači za mandat in obljublja stvari, ki so ali neizvedljive ali pa take, o katerih vemo že v naprej, da se jih ne upa zagovarjati niti v sanjah. Zajčjih natur nam pač ni treba za zastopnike, tudi takih mehkožcev ne, ki bi vsem radi ustregli, kar je že eo ipso izključeno. Ako pride tak človek post tot discrimina rerum — t. j. po prosjačenju, uradnem pritisku in nečastni agitaciji — v okrajni šolski svet, se obrnejo od njega vsi moški elementi in mu nasprotujejo že iz principa, pa se vrhutega še posmehujejo volilcem, češ, kakršni ste, takega zastopnika imate!

Večkrat je ravno obratno res: kakošnega zastopnika imamo, taki nismo. Toda žal, da nam je tako zastopstvo samo v škodo!

Naš pravi zastopnik je samo tisti, ki ga je splošna volja dvignila na to odlično mesto, ki smo mu mi ponujali mandat, a ne, ki se je on ponujal nam kot dobro blago v židovem šotoru.

Le tisti zastopnik učiteljstva, ki je odločen, možat in neustrašen, dobi med člani okrajnega šolskega sveta tudi zaveznikov, ki jih mora imeti, če hoče uspešno zastopati koristi svojih volilcev. Nadzornik ima dostikrat sitno (ali pa tudi prijetno, kakršen je sam) dolžnost, da mora delati proti svojemu prepričanju, tako, kakor mu velevajo zgoraj. Z njim ne more torej biti zastopnik učiteljstva, ako je mož. Torej je konflikt neizogiben. Da pa vkljub temu s pridom in uspehom zastavlja svojo besedo za učiteljstvo, se mora naslanjati na tiste, ki upoštevajo njegovo možatost, ki jim imponuje njegova odločnost, ki jim je torej njegova beseda vplivna in odločujoča. V obče velja: možatost rodi prijateljstvo in podporo, gibljivi hrbet zasmeh in pomilovanje.

Dolžnost zastopnikov učiteljstva v okr. šol. svetih ni skrb za šolstvo kot tako. Za to skrbe že drugi ljudje. Njih dolžnost je zastopanje koristi učiteljstva v pravnem, moralnem in materijalnem oziru. V nas se dandanes zadira vsak človek, ki nima slučajno nič drugega posla. Tudi v okrajnih šolskih svetih se mnogokrat dogajajo stvari, ki prete učiteljsvo pritirati na beraško palico odvisnosti, nesamostojnosti in brezpravnosti. Takrat morajo vstati naši zastopniki na svoje noge, vstati, da se potresejo tla, in s pestjo udariti ob mizo ter zaklicati glasno in razločno: „Ta in ta ni suženj, ni hlapec, ni žival, nego je človek in siromak in učitelj, zatorej izrekam svoj veto, sicer si bom prizadeval, da se dvigne med mojimi volilci upor proti takemu tiranstvu!“

To je zastopstvo, drugo ni vse skupaj nič!

Doba našega hlapčevanja in kimanja je že umrla, mi smo svobodni državljani in zahtevamo brez pardona svojih pravic — tudi s pestjo, če ni drugače!

Naši zastopniki morajo biti reprezentanti naše volje in naših teženj, naši advokati morajo biti, ker nimamo še drugih. Časih smo mislili, da so naši advokati naši nadzorniki, a danes imamo mnogo dokazov, da mnogi niso, kar jim bodi šteto v greh in sramoto! Zato pa nas morajo zastopati naši odposlanci, zato morajo prihajati med nas po informacij, da ne prihajajo nepripravljeni k sejam. Kdor hoče uživati samo čast, ta se bridko vara če misli, da jo bo užival na naš račun in v našo škodo!

Zastopniki učiteljstva v okrajnih šolskih svetih pa morajo svojim volilcem polagati tudi račune o svojem delovanju. Zato sme učiteljstvo, ki jim je poverilo mandate, tudi opravičeno zahtevati, da mu vsako leto vsaj enkrat poročajo, kako so zastopali koristi volilcev. Mesta za taka poročila so pri zborovanjih naših okrajnih učiteljskih društvih.

Tudi glede naših zastopnikov v okrajnih šolskih svetih veljaj: Clara pacta — boni amici!

Kritikujoči glasovi.

„Slovenski Narod“ je priobčil v 164. številki z dne 20. pret. m. članek „Edinost v stranki“, kjer govori o organizaciji narodno-napredne stranke. V tem članku je tudi daljši odstavek, ki se tiči nas učiteljev. Z oblubo, da se o priliki še vrnemo na izvajanja, ponatiskujemo danes brez

vsake opazke samo dotični odstavek. „Slovenski Narod“ piše:

Tudi med učiteljstvom je nastala struja, naj bi se učiteljstvo organiziralo kot samostojna stranka in se odcepilo od narodno-napredne stranke. Ta struja sicer nima dosti pristašev, a začela se je, in to se mora upoštevati. Kaj hočejo učitelji s tem doseči, nam je res neumljivo, zakaj učitelji ne morejo sami sebi huje oškodovati, kakor če se ločijo od narodno-napredne stranke. Kaj pa je danes glavna skrb te stranke? Glavna njena skrb je, kako in s čim bi se povišale učiteljske plače. Stranka si neprestano beli glavo, kako naj dobi za regulacijo učiteljskih plač potrebnih sredstev. Če se učiteljstvo organizira kot samostojna stranka, odvzame narodno-napredni stranki največjo skrb. Radovedni pa smo, kdo bo v tem slučaju prevzel to skrb.

Prav napram učiteljstvu je stališče narodno-napredne stranke tako, da imajo učitelji pač vse vzroke, se te stranke kar najtesneje oklepati. Kajti pozitivna korist, ki jo ima stranka od učiteljstva, je razmeroma jako majhna. Vsa čast tistim učiteljem, ki res za stranko delajo in razširjajo njene ideje. A koliko jih pa je? Velika večina učiteljev je v političnem oziru indiferentna. To se vidi pri raznih volitvah. Saj mi nikakor ne zahtevamo, da bi šli učitelji za narodno-napredno stranko v ogenj in nikomur ne zamerimo, da neče posnemati Jakliča in njegovega nastopanja, konstatirali smo to samo v dokaz, da stranka od učiteljstva nima tega, kar se časih misli in zakaj je ne vznemirja vest, da se hoče ustanoviti samostojna učiteljska stranka.

Pojavi, o katerih smo govorili, niso taki, da bi imeli poseben pomen za stranko. Taki pojavi se primerjajo povsod, a povsod so le dokaz, da so v dotični stranki tudi ljudje, ki nimajo tistega, kar je grof de Mun imenoval „esprit du corps“.

* * *

V „Edinosti“ z dne 22. pret. mes. čitamo ta-le dopis: „Nemški profesorji in slovenski dijaki. Kdor pozna povprečno nadarjenost slovenskih dijakov zlasti za učenje jezikov, ne bo mogel verjeti, da bi pri zrelostnem izpitu kar cela vrsta dijakov pisala nemško nalogo s „popolnoma nezadostnim“ uspehom (ganz ungenügend). Tako se je zgodilo letos na gimnaziju v Mariboru, da je nemški profesor Metzler celo vrsto zrelostnih nalog slovenskih osmošolcev označil z „ganz ungenügend“. A ni se godilo samo letos tako. Da tega profesorja ne vodi objektivnost v presojanju nalog naših dijakov ampak animoznost do istih, temu v dokaz navaja celjska „Domovina“ konkreten slučaj, ko je imenovani profesor leta 1897. označil z „ganz ungenügend“ zrelostno nalogo dijaka ki je semestralno zaslužil povprečno noto „hvalevredno“, ki je bil vsa leta na gimnaziji odličnjak in ki je pozneje na nemškem vseučilišču položil pravniške izpite z odliko!

To je eklatantan, kričeč, zgled, ki govori cele knjige o razmerah, ki na srednjih šolah na Slovenskem kakor svinec tišče naše uboge dijake. To so razmere, ki duše naše talente ubijajo nešteto ekzistene, ker strmoglavljajo mnogokaterega dijaka, ki bi prav lepo uspeval ob drugačnih razmerah.

Takov mladenič, uničen v šoli po animoznosti, odnaša ogrenela čuvstva v življenje, in neredki so slučajji, da je pozneje — tudi če se mu nudi prilika, da bi bil koristen član te družbe — na žalost svojcem in družbi.

Ta nemška animoznost na naših srednjih šolah je krvava rana, in dolžnost vseh faktorjev našega javnega življenja je, da združeno in z vsemi sredstvi delujejo na to, da se ta rana zaceli. Tu je vsaka obzirnost zločin na naši mladini iz zato na razvoju naroda. „Domovina“ pravi, da ima proti rečenemu profesorju Metzlerju v rokah orožje, ki ga mora storiti nemožnega na naših srednjih šolah! Če pozivljamo „Domovino“, naj rabi to orožje, ni to maščevalnost ali ščuvanje na denunciacije, ampak jo pozivljamo, naj v imenu naroda izvrši čin dolžne samoobrane. Če kdo našemu narodu streže po življenju, sili sam ta narod, da se brani!“

V resnici je nečuvstvo, kako se po nekoč greši pri vzgoji naše mladine. Naši mladi ljudje se tudi drugod ne samo v Mariboru naravnost ubijajo, kar je vnebovpijoč greh, a to ne od nemških, ampak celo od slovenskih rok! Sploh smo prepričanja, da nimajo nekateri ljudje, ki imajo opraviti tudi s šolstvom, niti pojma o vzgoji in o ravnanju z mladino. Železna pest in trdo srce ne bosta nikdar plemenita vzgojevalca. Šola ni kaznilnica, temveč učilnica in vzgojevalnica.

Šolska izvestja.

Prejeli smo več šolskih izvestij, ki nam pričajo, da število učencev, oziroma učenk po naših ljudskih šolah vedno napreduje, da se po nekoč množi tudi število razredov ter seveda tudi število učnega osebja. Šolska izvestja so nam podala vodstva I., II. in III. deške petrazrednice v Ljubljani, dekliški osemrazrednici v Ljubljani, deški štirirazrednici v Kranju in Novem mestu, ravnateljstvo meščanske šole v Krškem in izmed srednjih šol samo ravnateljstvo nižje realke v Idriji in ravnateljstvo c. kr. umetno-obrtne strokovne šole v Ljubljani. Ostalim ravnateljstvom srednjih šol se menda ni zdelo vredno, da bi nam poslala svoja šolska izvestja, oziroma „Jahresberichte“, saj nemara razen že imenovanega idrijskega, ljubljanske strokovne šole in onega II. državne gimnazije v Ljubljani, ki smo ga videli slučajno, ni slovenskega srednješolskega izvestja pod božjim solncem, kar je tudi signum temporis.

Letos je manj ljudskih šol izdalo letna poročila nego običajno druga leta. Vzrok tiči menda v tem, ker je deželni šolski svet kranjski prepovedal odlikovanje pridnih učencev in učenk, da privede čim hitreje zavojeno in dekadentno kranjsko šolstvo na pravi tir. Tako imajo krajni šolski sveti manj stroškov, a učenci in učenke manj veselja — torej dve muhi na en udarec!

Vsebina vseh ljudskošolskih izvesti je prilično enaka: učiteljski zbor, statistički pregled učencev, knjižnica, učila, važnejši ukazi šolskih oblastev, imenik učencev . . . Ljubljanska letna poročila imajo vrhutega še Trunkov jako umešten spis „Staršem šolske mladine“ v Dimnikovem prevodu, izvestje I. mestne šole prinaša poleg tega še kratek živatopis s sliko pokojnega Andreja Žumra, ki je vodil s prelepimi uspehi nekaj let imenovano šolo.

Po naših mislih bi bilo dobro, če bi vsako šolsko izvestje prineslo vsako leto kak primeren spis bodisi o domači ali šolski vzgoji, o razmerju med šolo in domom, o zemljepisnih ali zgodovinskih posebnostih dotičnega kraja in okraja i. t. d. To bi zanimalo starše in otroke bolj nego sama imena, same številke in suhoparni šolski ukazi.

Nemško-slovensko letno poročilo meščanske šole v Krškem opisuje petindvajsetletnico tega zavoda, ki mora zahvaliti svoj obstanek samo požrtvovalnosti plemenite rodovine Hočevanjeve. V tem šolskem izvestju edine, a še te nemške privatne meščanske šole je priobčen tudi nemški prolog ob slavnosti petindvajsetletnice, ki ga je zložil učitelj Jos. Cizel, in poljudno pisan slovensko-nemški članek „Ein Blick ins Reich der Kunstgeschichte“ iz peresa učitelja Karla Humeka. Vsa brošura je okrašena z mnogimi portreti in podobami.

Izvestje mestne nižje realke v Idriji prinaša na prvem mestu temeljito pisano razpravo prof. dr. Stanislava Beuka „Kje naj postavimo meje psihiškemu življenju v organiški narodi?“ na drugem mestu pa velezanimivi spis prof. Maksa Pirnata „Pripravniki tečaj v Idriji“, ki je vzgojil obilico naših čestitih, izvečine že pomrlih tovarišev. Kako je graditi nova šolska poslopja, nam jasno kaže „Kratek popis novega realčnega poslopja“, ki ga je na tretjem mestu priobčil in z reprodukcijami načrtov oživel ravnatelj Pirc.

O drngih šolskih izvestjih seveda ne moremo poročati, ker jih nismo — kakor že rečeno — prejeli.

Dopisi.

Zagreb.

Slavnostno odkritje spominske plošče Ivana Filipovića. Na dan godu sv. Cirila in Metoda, t. j. 5. julija t. l., se je vršila v Veliki Kopanici veličastna slavnost, kakršna se redko obhaja v mili nam domovini in kakršne doslej še ni bilo v Veliki Kopanici v Slavoniji. Ta dan je bila ob 5. popoldne na slavnosten način in ob izvanredni udeležbi naroda iz mesta in okolice, pa v prisotnosti mnogobrojne inteligence odkrita spominska plošča Ivana Filipovića, očeta hrvaške učiteljske organizacije. Po znakih oduševljenega razpoloženja domačega ljudstva je bilo možno sklepati, da se je ta narod pripravil za sprejem kakega visokega dostojanstvenika. Vse hiše, vsa poslopja in drevesa so bila okrašena in okinčana z narodnimi emblemi. In takisto narod, ta dragi, ta plemeniti in mili narod velikokopaniški. Vsi, ki so samo mogli na noge, mladi in stari ljudje, moški in ženske so prihiteli na mesto slavlja, da izvrše prijetno dolžnost pijetete, da dado duška čuvstvom, ki so mu prepojila dušo. A da si je ta narod gledati iz oči v oči, kako ga krasi vedro in pošteno čelo, kako so se mu rdela od radosti lica, kako so se mu napolnile z zadovoljstvom in ponosom prsi, ker se slavi eden izmed prvih in najodličnejših sinov njegovih, tedaj ti ni treba mnogo, da ti ne zableste v očeh zaradi nekega posebnega čuvstva in razburjenja solze radosti, da pod vplivom toliko ugodnih dejmov ne vsklikneš z evangelistom: Resnično, resnično, ti Velika Kopanica, nisi najmanjše mesto v vseh Hrvatih, ker je izšel iz tebe velik tolažnik in sijajna zvezda na nebu hrvaškega šolstva, naš velikan in prvak Ivan Filipović, ki ga ti sodiš in odgojiš, ki mu ti daš bister um in narodno dušo, ki ga tudi znaš ceniti in slaviti!

Ko je dospel čas, da stopimo k odkritju spominske plošče, se je dvignila vsa Velika Kopanica, da pohiti tja. Narod, ki ga je bilo na tisoče, se je razvrstil v gostih vrstah ob obeh straneh ceste. Svečani izprevod, na katerega čelu so stopali zastavonosci in mestna godba djakovška, se je začel pomikati iz šole na odkazano mesto. Za šolsko mladino

je stopal pontifikat, domači župnik g. Mirko Pejaković v ornatu. Za njim je stopal kraljevi okrajni predstojnik g. Josip Zulehner, obkrožen z gospodi okrajnimi in občinskimi uradniki, mnogimi duhovniki, zdravniki itd. Da je temu odličnemu izprevedu dalo značaj, da je to prava učiteljska slavnost, mnogobrojno zbrano učiteljstvo, se razume samo ob sebi. Sin in vnuk našega slavljence, blagopokojnega Ivana Filipovića, sta bila ob vsi proslavi predmet posebne pažnje in osobitega spoštovanja.

Vso pot od šole do rojstnega doma Ivana Filipovića je dajal narod duška radostnim srcem s klicanjem: „Živjeli!“ ter z mahanjem z robei in klobuki. Ko smo dospeli na mesto, je zavladal mir kot v cerkvi. Vsi so stali ob slavnostnem prostoru odkritih glav in resno veselih lic. Nebo je bilo vedro in divno, z njega so se spuščali zlati solnčni plameni kakor da nosijo do nas sveto milost in božji blagoslov.

Na govorniški oder stopi prvi predsednik odbora gosp. Luka Ergotić, umirovljeni bilježnik. Govornik očrta z jedrovitimi besedami, kako se je došlo do spominske plošče, zahvali se, ki so zanj kaj darovali, in da znamenje, da padí zastor. Ob neopisno navdušenem klicanju „Slava mu!“ je bila odkrita spominska plošča, ki je vsem izredno ugajala. Sedaj stopi pred njo celebrant, da opravi blagoslov; narod je pobožno slušal sveto opravilo in ga spremljal z molitvami. Ko je mestni župan izjavil, da sprejme spominsko ploščo v občinsko last, da bo pazil nanjo in jo čuval kot nekaj svetega, ko je odpel pevski zbor učiteljev Filipovićevo himno, stopi na govorniški oder zagrebški ravnatelj-učitelj Josip Klobučar, ki govori kot zastopnik „Saveza hrv. učitelj. društava“ in „Hrv. pedagog.-književnog zbora“. Njegov govor so na mnogih mestih prekinjali slavaklici.

Za tem je očrtala v krasnem vezanem govoru, ki ga je zložil Josip Binički, domača učenka s čuvstvom in milim glasom markantne poteze v življenju in delovanju Ivana Filipovića. Potem stopi na govorniški oder domači ravnatelj-učitelj A. Vidaković, ki izpregovori mnogosrčno besedo gostom, učiteljstvu, narodu in končno mladini, vse najlepše zahvaljujoč za častno udeležbo ter jim priporočujoč, da ohranijo v blagem spominu velikega domoljuba, ki je bil vzor vseh rodoljubnih vrlin, ki naj bodo vsem pred očmi pri delu na polju narodne prosvete in sreče hrvaškega naroda. Končno pozdravi g. Rožić kot zastopnik učiteljskega društva za mesto Osjek in okolico z izbranimi besedami vse prisotne in čestita Veliki Kopanici na tej slavnosti, potem pa zapojejo vsi narodno himno „Lijepa naša domovina“. V istem redu, v katerem je došel, se je tudi vrnil izprevod v šolo. Narod pa je pristopil k spominski plošči, da jo vidi in da se divi temu lepemu delu. Starci in starke, daljni rojaki, znanci in spoštovalci so poljubljali podobo svoje dike in svojega ponosa, a našega prvaka in velikana Ivana Filipovića, ki mu bodi slava in zopet slava! Josip Klobučar.

Galicija.

Iz Levova nam pišejo: Pri zadnjih volitvah v levovski občinski svet se je posrečilo učiteljstvu — čast njegovi izborni organizaciji! — da je spravilo po živahni volilni borbi dva svoja tovariša, učitelja Kornela Javorskega in Jana Dolskega, v občinski svet. V imenu neke skupine volilcev pa je proti tej izvolitvi protestoval advokat dr. Obminski ter je zahteval nje anulacijo, češ, da nimajo ljudskošolski učitelji kot mestni uradniki pasivne volilne pravice v občinski svet. Pri verifikaciji volitve je občinski svet zavrgel Obmin-

skega protest z motivacijo, da ni po neki razsodbi upravnega sodišča smatrati ljudskošolskih učiteljev občinskim funkcijonarjem. Dr. Obminski pa ni hotel odnehati, nego se je pritožil proti temu sklepu občinskega sveta na upravno sodišče.

Pred kratkim so bili tožniki, predsedstvo občinskega sveta in oba v levovski obč. svet. izvoljena učitelja obveščeni, da je upravno sodišče o tej principijelno važni zadevi, za katero se, kakor je razvidno iz mnogih dopisov, ki jih prejema levovsko učiteljsko društvo, živo zanimajo tudi učiteljske organizacije drugih kronovin, razpisalo razpravo na dan 15. kimavca t. l.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Glavno zborovanje postojinskega učit. društva se vrši dne 3. avgusta ob 10^{1/2} uri dop. v šolskem posloppju s sledečim vzporedom: 1.) Pozdrav predsednikov. 2.) Poročilo tajnikovo. 3.) Poročilo blagajnikovo. 4.) Volitev pregledovalcev računov. 5.) Volitev 7 odbornikov. 6.) Nasveti. Odbor.

Štajersko.

Savinjsko učiteljsko društvo je zborovalo dne 23. julija na Vranskem. Zborovanju, ki je bilo dobro obiskano, so prisostvovali tudi sledeči gostje: gospa in gdč. Meglič, gdč. Grebenc, g. Fischer ter jurist g. Kodermanu. Prav presrečno je pozdravil zborovalce najprej g. Meglič, nadučitelj na Vranskem, potem pa predsednik društva g. Farčnik. Zanimivo je bilo predavanje g. Stritarja: „Prva skrb“ po formalnih stopnjah. Vsem je predavanje ugajalo, samo po naših mislih je bila vsa učna slika nekoliko preveč komplicirana in malo pretežavna za drugo, oziroma tretje šolsko leto. Predavanju je sledila živahna debata. Živahen razgovor se je unel radi ustanovitve čebelarskega društva. Društvo se bo v kratkem ustanovilo in se je v ta namen že izvolil osnovalni odbor, ki naj vse potrebno ukrene, potem pa skliče ustanovni občni zbor. Društvo obeta biti velike važnosti za savinjsko dolino. V osnovalni odbor so bili izvoljeni gg.: Farčnik, Marschitz, Meglič in Zdolšek. G. Zotter je priporočal „Šolsko matico“, rekoč, da je sveta dolžnost vsakega slovenskega učitelja, da je naročnik „Šolske matice“. Prihodnje zborovanje se vrši v sredi meseca oktobra v Letušu. Omeniti moram tudi, da se je g. predsednik tekom zborovanja spominjal dveh članov — jubilarov: g. Megliča in gdč. Snideršič. Prvi obhaja letos tridesetletnico, druga pa petindvajsetletnico učiteljevanja na Vranskem. Obema želimo, da bi še mnogo, mnogo let delovala v prid in blagor naše mladine in našega naroda. Živela! Poleg tega veselega dogodka bodi mi dovoljena še sledeča neljuba opazka. V našem okraju imamo štirirazrednico, na kateri učiteljmeta dve mladi gospodični in en mlad gospod, ki se pa tako zanimajo za naša zborovanja, da so vedno odsotni. Gospoda, če se zboruje poleti ob krasnem vremenu in če se ne potrudijo priti k zborovanju najbližje, jedva 5 km oddaljene učne osebe, je to neodpušljivo. Mi si hočemo to dobro zapomniti, da bomo vsaj vedeli, s kom imamo opraviti. Kdor ni z nami, je zoper nas. In res je tako! . . . Po zborovanju smo se zbrali na vrtu gostilnice „Slovan“, kjer smo izpregovorili še massikatero besedo ter ostali pozno v noč skupaj.

Iz ormoškega okraja nam pišejo: Mnogobrojna udeležitev zborovanja okrajnega učiteljskega društva ormoškega je pokazala, da je društveni odbor pravo zadel, ko je določil trg središki za zborovanje dne 2. julija. Ker je bila takrat zaradi bolezni središka šola zaprta, se je zborovanje vršilo v občinski sobani.

Kot gostje so društvo počastili gg.: župan središki Jos. Šinko, dež. poslanec Ivan Kočevar, in veletržec Makso Robič, katere je društveni načelnik g. A. Porekar prav presrečno pozdravil. — Ta posest mora učiteljstvo ormoškega

okraja z zadovoljnostjo utešiti, ker kaže, da se za šolo, učiteljstvo in njegovo delovanje v šoli začnajo zanimati tudi drugi sloji, ki imajo dostikrat priliko in voljo s svojo vplivno besedo marsikaj doseči, kar je šoli in učiteljstvu v ugled, narodni naobrazbi pa v korist. Seveda so še tudi kraji, ki so učitelju pekel, ali pa kjer se za „školnika“ zanimajo en mesec pred veselico. Nadalje se je zborovanja tudi udeležil g. gimn. abit. iz Varaždina g. Jak. Hrga ter častni član okrajnega učit. društva ormoškega, znani hrvaški pisatelj, rodом Slovenec, g. Dav. Trstenjak, ravnatelj višje dekleške šole v Gospiču. Zadnjemu so zborovalci na pozdrav g. predsednika naredili navdušeno priznalno ovacijo. Obljubljeno podavanje o telegrafiji brez žic je meralo odpasti, ker se isto brez inženerja Ljubše ni moglo vršiti. A imeli smo pa za to drugo — žensko moč, ki nam je brez zvezka v rokah podala jasno sliko o zadnjem učiteljskem izletu iz Brežic v Zagreb. Gospodična Julika Valentinčič je strla led, pokazala, da znajo tudi gospodične dobro in gladko govoriti v zborovanjih. Gospodična Valentinčič je v svojem govoru opisala zanimivo, a tožno potovanje v Zagreb, nam pripovedovala, kako so bili pozdravljeni na različnih postajah, kako sprejeti v Zagrebu. Pravila nam je različne žalostne, pa tudi prijetne dogodljaje, ki jih je doživela z drugimi tovarišicami in tovariši že na poti in potem v Zagrebu.

Gosp. Martin Šalamun je svoj govor o geometričnem oblikoslovju častno rešil. Prosi se, da se prihodnjič zopet katera gospodična oglasi. Saj ni treba dosti; parola: Le preveč nikar! in sicer dne 6. avgusta pri Sv. Lenartu; kamor prav prijazno vabi gospod Ivan Kosi.

Goriško.

Redni občni zbor tolminskega učiteljskega društva zboruje dne 4. avgusta t. l. ob 9. uri v prostorih šolskega poslopja v Boveu s sledečim dnevnim redom: 1. Pozdrav predsednika. 2. Prememba pravil. 3. Poročilo tajnika. 4. Dopisi. 5. Poročilo blagajnika. 6. Volitev društvenega odbora. K polnoštevilni udeležbi vabi najuljudnejše odbor.

Književnost in umetnost.

„Popotnik“ prinaša v 7. številki to-le vsebino: 1. Fr. Hubad: Kranjski pristaši formalnih stopenj in njih kritik. — 2. V. Bežek: O formalnih in didaktičkih stopnjah in pa o razvijajoče-upodablajočem pouku. — 3. D. P.: Nekaj o pouku v oddelkih. — 4. Iv. Šega: Pedagoški utrinki (LXXIII.—LXXVI.). — 5. Književno poročilo. — 6. Razgled. Pedagoški paberki. Kronika. — Ta številka „Popotnika“ nam kaže, da je postal boj za formalne stopnje do skrajnosti resen, torej boj na življenje in smrt. Saj je prav! Ljudje naj pokažejo, kaj in koliko znajo. Čez toliko in toliko let se bodo bojevali za druge stvari!

Mali vitez (Pan Volodijevski). Tega Sienkiewiczzevega romana v Podravskega prevodu je izšel doslej že 14. zvezek. Cena vsakemu zvezku 40 h.

Vestnik.

Osebnosti. G. dr. Vladimir Levec, sin g. ravnatelja Frančiška Levca, je imenovan izrednim profesorjem nemške pravne zgodovine na nemško-francoskem vseučilišču v Švici. Novi profesor je star šele 26 let. Nemei nam oponašajo, da nimamo za slovensko vseučilišče sposobnih mož. Seveda jih nimamo, ker si morajo drugod iskati kruha, ker ga jim avstrijska vlada ne da na domačih tleh. Mlademu profesorju naše iskrene čestitke! — Profesorja na ljubljanskem učiteljskem, gg. Funtek in Sucher, sta pomaknjena v VIII. činovni razred. — Ravnatelj Frančišek Levec je imenovan deželni šolski nadzornikom za Kranjsko, deželni šolski nadzornik Peter Končnik pa je premeščen v isti lastnosti na Štajersko.

† Matevž Žužek. Umrli je, ko je iskal zdravje v svojem rojstnem kraju, v Velikih Laščah, Matevž Žužek, ki je dovršil ljubljansko učiteljsko, prebil potem eno leto pri vojakih ter se naposled posvetil igralski umetnosti. Igral je nekaj časa v ljubljanskem gledališču, zadnja leta pa je bil režiser „Dramatičnega društva“ v Trstu, kjer si je pridobil za razvitek slovenskega gledališča na periferiji mnogo zaslug. Bil je ljubezniv in dovtipen družabnik ter spreten igravec, ki bi se gotovo razvil do pravega umetnika, da ni upihnila smrt tako zgodaj luči njegovemu mlademu življenju. P. v. m.!

Odlikovanje. Na Črnučah pri Ljubljani je občinski odbor soglasno zvolil šolskega voditelja g. Jožefa Gregorina svojim častnim članom za premnoge zasluge, ki si jih je pridobil za tamošnje šole in občino v petindvajsetih letih svojega službovanja in plodonosnega delovanja. Torej se vendar še dobe ljudje, ki znajo dostojno ceniti učiteljevo delovanje. Svojemu vrlemu tovarišu iskreno čestitamo!

Danes tako — jutri drugače! Konstatujemo samo to, kar se je resnično zgodilo. Višje šolske gosposke vedno priporočajo nadaljno izobrazbo učiteljstva. Učiteljstvo samo hrepeni po nji in žrtvuje zanjo mnogo časa, denarja pa toliko, kolikor največ more spričo svojih sijajnih dohodkov. Neka učiteljica na Kranjskem (ime kraja in učiteljice je našemu uredništvu dobro znano) je prosila v lanskim počitnicah za dopust, da bi na lastne stroške obiskovala dunajski pedagogij, torej da bi tudi s svojim denarjem plačevala svojo namestnico, ker se razume ob sebi, da nimajo denarja za našo nadaljno izobrazbo. (Opozarjamo samo na famozne 4 krone!) Ali kaj se je zgodilo? Tisti, ki bi morali pospeševati nadaljno izobrazbo učiteljstva, zlasti če jih ne stane niti vinarja, so zavrnili učiteljico prošnjo s čudovito motivacijo, da nam ni treba učenih učiteljic. Učiteljica je torej morala ostati doma. Potem so začeli s pripravami za izobraževalni kurz kranjskega učiteljstva. Te priprave so dozorele tako daleč, da tistega kurza sploh ne bo. V nervoznem pričakovanju, kaj bo in česa ne bo, se je bližalo šolsko leto h koncu, in dotična učiteljica je zopet prosila za dopust, ker živi v prijetni nadeji, da je našim gosposkam ne samo v teoriji, temveč tudi v praksi res kaj do tega, da se učiteljstvo nadalje izobrazuje. Kako se pa glasi sedaj rešitev učiteljice prošnje? Sedaj ji je dovoljen dopust, toda samo pod pogojem, ako dobi dotična učiteljica staro, izkušeno namestnico, ki bi seveda morala pustiti svojo službo ter iti njo suplirat za 66 K 66 h na mesec. Da pa ni na svetu lažje izvedljivega pogoja kakor je ta, je vsakemu človeku jasno in umljivo, torej tudi vsakdo z dotično učiteljico vred ve, da ne bo na ta način in ob takem pospeševanju nadaljne izobrazbe učiteljstva nikoli obiskovala predavanj na dunajskem pedagogiju. Da je tako ravnanje popolnoma konsekvantno, da docela odgovarja „modernim“ naziranjem gotovih krogov, da naposled tudi sodi v razsvitljeni XX. vek, ni treba posebej povdariti. Iz veselega srca vzklikamo samo: Srečno učiteljstvo, ki te vladajo taki prijatelji! —

Nikdar nimamo miru! Leto in dan je upreženo učiteljstvo v delo in napore, a v počitnicah mu ne dajo miru! Našim čitateljem so še gotovo v spominu boji, ki smo jih imeli s prireditelji duhovnih vaj za učitelje. Teh sedaj — hvala Bogu — ni več. A ljubljanske nune še ne mirujejo. Sedaj vabijo učitelje k duhovnim vajam, ki bodo trajale od 30. t. m. do 3. kimovca v ljubljanskem nunskem samostanu. Nam je sicer enako, ali se udeleži teh duhovnih vaj katera naših kolegij, ali se jih ne vdeleži nobena, rečemo pa, da bi bil zadnji slučaj najlepši odgovor, da učiteljstvu ni treba duhovnih vaj, kakor jih ni treba drugim stanovom. Kje stoji vendar zapisano, da bi morali na migljaj ljubljanske šenklaške gospode ali ljubljanskih nun hiteti k izpovednicam in igrati žalostno ulogo spokornih grešnikov, kadar se to drugim zljubi? Kakor moramo sami tudi v počitnicah skrbeti, da ne pocepamo od gladu in pomanjkanja, tako bomo tudi sami brez podpore ljubljanskih nun in družih farizejev poskrbeli za svoj dušni blagor. Zato nas pustite lepo v miru in bodite lepo zase po-božni, kakor bomo tudi mi zase! Sicer smo pa mnenja, da

pridemo tudi brez duhovnih vaj v nebesa, saj ne vica živega človeka toliko uradnih in želodčnih kazni, kakor jih vica naš ponižni stan!

Hrvaški učiteljski konvikt. V „Hrvaškem učiteljskem konviktu“ bo v prihodnjem šolskem letu 36 gojencev, ki so vsi sinovi hrvaških učiteljev. Od srca nas veseli prekrasni napredek „Hrvaškega učiteljskega konvikta“ in čim bolj raste v nas hrepenenje po svojem učiteljskem konviktu, ki naj bo varno zavetje našim sinovom. Svojim tovarišem ne moremo dovolj priporočati v podporo „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani.“ Treba bi nam nekoliko več požrtvovalnosti, nekoliko več krepke volje, nekoliko več poguma, pa bi se kmalu začel dvigati iz tal naš učiteljski konvikt. V Zagrebu so imeli, ko so začeli z zgradbo, 16.000 K, pri nas jih imamo že bližje 20.000 K, pa se še ne ganemo. Le preveč zaspani in preveč ozkosrčni ne bodimo!

Zrelostno izkušnjo na c. kr. učiteljišću v Koprju so napravili: Bree Anton, Čok Hrabroslav, Firm Štefan, Kenda Ferdo, Kunc Ivan, Likar Ladislav, Legiša Henrik, Mervič Anton z odliko; Peršič Adolf, Venturini Fran Ed., Zajec Josip. Dva imata preizkušnjo iz enega predmeta v septembru.

Okrajni šolski svet celjski je v svoji seji dne 10. pret. m. vzel na znanje poročilo o nadzovovanju nekaterih šol, napravil terno za tri učiteljske službe na novi štiri razrednici v Ljubečni; sklepal o šolskih stavbah v Žalcu, Frankolovem, Novi cerkvi in Šmartinu v Rož. dol.; ustregel prošnji kraj. šol. sveta v Žalcu, da se začetek šolskega leta preloži na jesen ter vzel na znanje, da je provizorični peti razred na slovenski šoli v Vojniku postal definitiven, da se je gosp. nadučitelju Žagarju podaljšal dopust do 1. oktobra t. l. ter da se je gospa M. Vidic, učiteljica ženskih ročnih del v St. Pavlu, odpovedala svoji službi ter določil, da se na neki šoli kupi zvonec, da ne bodo otrok sklicevali s piščalko.

Učiteljski službi. Razpisani sta službi učiteljev - voditeljev na mešanih ljudskih šolah z italijanskim in hrvaškim učnim jezikom v Fontanah in Sv. Lovreču Pazinattiškem. Prošnje je uložiti pri c. kr. okrajnem šolskem svetu v Poreču. Prositelci morajo dokazati tudi usposobljenje za nadomestno poučevanje veronauka.

Listnica uredništva.

Na Štajersko. Slavnosti 100letnice mariborskega učiteljišča nismo opisali samo zato, ker nismo dobili o tej slavnosti najmanjšega poročila, dasi bi gotovo zanimalo ne samo Vas, temveč vse naše naročnike. Iz istega vzroka so izostala tudi poročila o okrajnih učiteljskih konferencah, dasi smo se v listnici priporočili zanja. Tako nismo tudi objavili imen maturantov in maturantinj ljubljanskega učiteljišča, ker jih nismo od nikogar prejeli. Sploh je naš princip, da ne priobčimo ničesar, kar nam direktno ne pride od kompetentne strani. Nam nikakor ni mogoče, da bi k vsakemu zborovanju, k vsaki slavnosti pošiljali svojega posebnega poročevalca; tega ne store niti veliki listi, kaj šele mi, ko smo gmotno na šibkih nogah in imamo že tako mnogo stroškov. Dolžnost naših prijateljev bi pa bila, da nas zalagajo vsaj z dopisi, če že drugega nič ne store. Kolikor največ moremo, toliko storimo za list. Ne poznamo ni petka ni svetka, samo da vsaj deloma zadovoljimo svoje naročnike. Vemo, da ni naš list še tak, kakršnega si želimo ter bi ga tudi radi imeli in kakršen je potreben našemu učiteljstvu. A do popolnosti je dolga pot, zlasti še, če preže na nas od vseh strani. Skrbite torej med svojimi tovariši, da se malo zganejo, in nekoliko manj nervozni bodite. Verjemite, da ne znamo delati čudežev! — **Na Notranjsko.** Kdo naj bo zastopnik učiteljstva v okr. šol. svetih, in ali je učitelj, ki je vpokojen, še opravičen zastopati učiteljstvo v okraj. šol. svetu — ti vprašanji sta se v zadnjem času razmotrivali in končno so nastala domnevanja, da vsa zadeva tangira gosp. nadučitelja v pokoju, M. Zarnika. Mi nimamo prav nič proti osebi našega kolega, ki je 40 let deloval za blagor slovenskega naroda, to slovesno izjavljamo, da se naša izvajanja ne bodo napačno tolmačila, in da se ne bo komu po krivici očitalo, da si želi časti, biti član okr. šolskega sveta.

Naš princip je dandanes bolj kot kdaj, delovati na to, da se zakoni pravično tolmačijo, in to osobito radi tega, ker ravno v zadnjem času šolska oblastva posebno samovoljno postopajo v tolmačenju šol. zakonov in zakonite določbe postavljajo na glavo. Omeniti hočemo le najnovejši slučaj, ki se je pripetil in ki nas skoro dovede do prepričanja, da šolski zakoni niso nič drugega nego past, v katero love značajne in poštene ljudi. Stvar se tiče § 51. Dve inštanci sta s svojimi odloki določili, da je učitelj A obvezan celo v tujih razredih prevzemati pouka do 30 ur, učitelj B pa tega niti v svojem razredu ni obvezan storiti, ampak sme svojim kolegom naprtiti ur — menda samo zato, da si more še postrani kaj prislužiti. Na eni strani se pritiska na ubogega učitelja, na drugi se pa sankcionira zloraba uradne oblasti. Proti takemu postopanju bomo vedno in to najostreje nastopali. Ako se kdo čuti prizadetega, naj se ne čuti žaljenega, ker je sam kriv. Učiteljstvo, ki ima nalogo vzgajati deco v značajne državljane, ne sme tolerirati krivice, pa naj jo dela, kdor si bodi. Gospode tovariše pa nujno prosimo, naj nam nemudoma vsak slučaj naznanijo, kadar se jim bo godila krivica. — Oglejmo si torej zakonite določbe glede zastopnikov učiteljstva v okr. šol. svetih! Paragraf 8. min. ukaza z dne 8. maja 1872, drž. zak. št. 68, pravi: „... okrajna konferenca voli po veljavnih pravilih izmed svojih udov zastopnike učiteljskega stanu v okr. šol. oblastvu.“ Paragraf 4. našteva člane okr. učit. konferencije, med katerimi ne najdemo nikjer vpokojenih učiteljev. Glasom zgoraj omenjenih paragrafov torej vpokojeni učitelj ne more ostati član okr. šol. sveta kakor tudi oni učitelj ne, ki se preseli v drug okraj. Ako oblastva ignorirajo te zakonite določbe, ali celo izkušajo pridržati take člane v svoji sredi, ravnajo protizakonito. In četudi bi vpokojen učitelj zaradi pomanjkanja učiteljstva postal pomožen učitelj, je dolžan sicer udeležiti se konferencije, a tedaj nima ne aktivne ne pasivne volilne pravice. Sploh je pa posel zastopnika učiteljstva v okr. šol. svetu silno težaven, ako hoče dotični biti res zastopnik učiteljstva in mu ni le edino za čast. To sicer častno mesto zahteva celega in delavnega moža, ki se ne straši nobenega truda, nobene zamere. Zatorej mislimo, da bi učitelj, ki se je 40 let za sramotno nizko plačo krvavo trudil, s prvim dnem upokojenja sam odložil tako častno mesto že z ozirom na svojo osebo in svojo družino, če bi le ne hotel upoštevati koristi svojih tovarišev, ker od človeka, ki je zaradi naporenega dela do mozga izčrpan, pač ne moremo zahtevati, da bi tiste dni, ki so mu odmerjeni za počitek, žrtvoval interesom svojih kolegov. Tako ravnanje bi bilo nekolegijalno. O dolžnostih zastopnikov učiteljstva v okr. šol. svetih govorimo sicer še na drugem mestu.

Prošnja.

P. i. gospode c. kr. okrajne šolske nadzornike lepo prosim, da mi blagovolijo poslati pri letošnjih okrajnih učiteljskih konferencah obravnavane teme in sprejete teze, da iste objavim v Letopisu „Slovenske Šolske Maticice“. Stvar je nujna, ker bodo zaradi občnega zbora izšle letošnje knjige že pred Božičem.

V Ljubljani, dne 28. julija 1903.

Jakob Dimnik, nadučitelj.

Poziv slovenskemu učiteljstvu na Goriškem.

Fer. akad. društvo „Adrija“ pripravlja za dan 9. avgusta t. l. veliko manifestacijo in ljudski shod v Gorici v prilog slovenski ljudski šoli in gimnaziji v Gorici in slovenski univerzi.

Prepričani, da ima baš učiteljstvo v šolskem vprašanju odločilno besedo, se obračamo do Vas v nadeji, da se ne samo polnoštevilno odzovete našemu pozivu, marveč da tudi s svojim vplivom in agitacijo med ljudstvom pripomorete, da se uresničijo naše opravičene narodne zahteve.

Odbor

akad. fer. društva „Adrija“ v Gorici.

Tovarišice! Tovariši!

Stanovska in rodoljubna dolžnost nas zove, da se polnoštevilno udeležimo manifestacijskega shoda naše nadepolne nam naklonjene akademiške mladine dne 9. avgusta t. l. v Gorici.

Učiteljska samozavest nam ukazuje, da se potrudimo vsak po svojih močeh, da bo tem mnogoštevilnejša udeležba in da preidejo zahteve dičnega akademiškega društva „Adrije“ po ureditvi ljudskega, srednjega in najvišjega slovenskega šolstva v kri in meso slehernega prebivalca v najskromnejši gorski vasici. Vsi na krov za šolstvo našega naroda, ker le z ljudsko prosveto dvignemo svoj ugled in ustanovimo našem stanu ono mesto v človeški družbi, ki mu pristojajo po njegovemu delovanju!

Odbor
učiteljskega društva za goriški okraj.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 5382. Kranjsko.

Na petrazredni deški ljudski šoli družbe sv. Cirila in Metoda v Trstu se razpisuje služba učitelja z 1280 K letne plače in 240 K stanarine.

Pravilno opremljene prošnje naj se vlagajo pri podpisnem vodstvu do 3. avgusta t. l.

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, 21. julija 1903.

Št. 1811.

Na ljudski šoli v Hrušici, ki se ima razširiti v dvorazredno šolo, je stalno oddati s pričetkom šolskega leta 1903/4 drugo učno mesto s postavnimi prejemki.

Prošnje je vložiti službenim potom pri tukajšnjem uradu do dne 29. avgusta 1903.

C. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani, dne 26. julija 1903.

Št. 865.

Naznanja se, da je na trirazredni ljudski šoli v Zatičini razpisano definitivno ali provizorično mesto učitelja.

Prošnje se imajo tu vložiti do konca avgusta t. l.

C. kr. okrajni šolski svet Litija, dne 24. julija 1903.

Št. 953.

Infolge Erweiterung der einclassigen Volksschule in Lengenfeld zu einer zweiclassigen ist mit Beginn des Schuljahres 1903/4 dortselbst die zweite Lehrstelle mit den gesetzmäßigen Bezügen definitiv oder eventuell provisorisch zu besetzen.

Die gehörig belegten Gesuche sind im vorgeschriebenen Dienstwege bis zum 26. August l. J. hieramt einzubringen.

K. k. Bezirksschulrath Radmannsdorf am 21. Juli 1903.

Št. 807.

Štajarsko.

V šolskem okraju Konjice so s pričetkom zimskega tečaja 1903/4 sledeča mesta učiteljev, oziroma učiteljic stalno ali pa začasno popolniti:

1.) na trirazredni ljudski šoli v Prihovi (III. kraj. razr.) mesto učitelja, oziroma učiteljice;

2.) na enorazredni ljudski šoli na Črešnicah (III. kraj. razr.) mesto učitelja obenem šolskega vodje.

Pravilno opremljene prošnje se imajo postavnim potom vložiti pri dotičnem krajnem šolskem svetu do dne 15. avgusta 1903.

Celje, dne 11. julija 1903.

Z. 662.

Na dvorazredni ljudski šoli pri Sv. Lenartu se bode stalno namestila nadučiteljska služba z dohodki po III. krajnem razredu in prostim stanovanjem.

Prosilci za to mesto, ki morajo biti usposobljeni za pouk v obeh deželnih jezikih in za veronauk naj vložijo svoje prošnje, s spričevalom usposobljenosti in zrelostnega izpita ter z domovnico opremljene, predpisanim potom pri okrajnem šolskem svetu pri Sv. Lenartu, pošta Velika Nedelja, do 22. avgusta 1903.

Okrajni šolski svet Ormož, dne 21. julija 1903.

Predsednikov namestnik: *Dreftak s. r.*

Z. 7503.

Za politični okraj Ljutomerški, t. j. za šolske okraje Ljutomer in Gornjaradgona novo nastavljena služba okrajnega pomožnega učitelja s plačo II. krajnega razreda in z uradnim sedežem v Ljutomeru je s 1. novembrom 1903 stalno, oziroma tudi začasno namestiti.

Obeh deželnih jezikov zmožni prositelji za to službo naj vložijo svoje redno opremljene, z dokazom avstrijskega državljanstva obložene prošnje po službenem potu najdalje do 15. avgusta t. l. pri podpisnem c. kr. okrajnem glavarstvu.

C. kr. okrajno glavarstvo v Ljutomeru, dne 14. julija 1903.

Št. 1525.

Rok za vlaganje prošenj za štiri učiteljske službe, razpisane na šestrazredni ljudski šoli pri Sv. Marjeti blizu Ptuja (III. krajevni razred in s stanovanjem v šoli) podaljša se do 15. avgusta t. l.

Für den Vorsitzenden des Bezirksschulrates Pettau.

i. V. *Oschgan.*

Gospodarski program.

Naslednje tvrdke darujejo od iztržka, oziroma dobička, ki jim ga da zaslužiti učiteljstvo, dogovorjene odstotke v prid učiteljskemu konviktu. Vsakdo (vsaktera) pa blagovoli zahtevati, da se vsaka vsota, ki jo odjemalec izplača, zabeleži v prid konviktu.

1. **Jos. Petrič**, — zaloga raznovrstnih šolskih zvezkov, peres z napisom: „Učiteljski konvikt“ in raznih drugih šolskih potrebščin v Ljubljani, sv. Petra cesta št. 6.
2. **Knjigotržnica Ig. pl. Kleinmayr & F. Bamberg** v Ljubljani, Kongresni trg.
3. **Národna tiskarna** v Ljubljani, Kongresni trg.
4. **Šeberjeva tiskarna** v Postojini, zaloga uradnih spisov itd.
5. **Gričar & Mejač**, trgovina z narejenimi oblekami za dame in gospode v Prešernovih ulicah v Ljubljani.
6. **Fran Ksav. Souvan**, trgovina z manufakturnim blagom v Ljubljani.
7. **Fran Kraigher**, krojaški mojster v Ljubljani, Kongresni trg.
8. **Anton Krejči**, zaloga moških in ženskih klobukov v Wolfovih ulicah v Ljubljani,
9. **J. Soklič**, trgovina s klobuki v Ljubljani, Pod trančo.
10. **Filip Fajdiga**, mizar in trgovina s pohištvo v Prešernovih ulicah št. 50 nasproti novi pošti v Ljubljani.
11. **B. Schmeltzer**, zaloga stolov, Šelenburgove ulice v Ljubljani.
12. **Ivan Bonač**, zaloga šolskih knjig, svinčnikov družbe sv. Cirila in Metoda in raznih drugih šolskih potrebščin v Ljubljani.
13. **Banka „Slavija“** v Pragi — glavno zastopstvo za slovenske dežele v Ljubljani — vzajemno zavarovalno društvo, podpira učiteljski konvikt in daje od učiteljskih zavarovanj provizijo „Zavezi jugoslovanskih avstrijskih učiteljskih društev“.

Zavedno učiteljstvo prosimo, da po geslu „Svoji k svojim!“ podpira v prvi vrsti te tvrdke.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrť leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{2}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“. Tiska „Národna tiskarna“ v Ljubljani.